

Klaagliederen 5

- 1 Denk, HEERE, aan wat er met ons gebeurd is, aanschouw en zie onze smaad!
- 2 Ons erfelijk bezit is vervallen aan vreemden, onze huizen aan buitenlanders.
- 3 Wij zijn wezen zonder vader, onze moeders zijn als weduwen.
- 4 Ons water drinken wij voor geld; ons hout komt tot ons voor een prijs.
- 5 Wij worden op onze nek gezeten; wij zijn doodmoe, maar rust gunt men ons niet!
- 6 Egypte hebben wij de hand gegeven, en Assyrië, om met brood verzadigd te worden.
- 7 Onze vaders hebben gezondigd; zij zijn er niet meer, en wij dragen hun ongerechtigheden.
- 8 Knechten heersen over ons; er is niemand die ons aan hun hand ontrukkt!
- 9 Met levensgevaar moeten wij ons brood halen vanwege het zwaard van de woestijn.
- 10 Onze huid gloeit als een oven vanwege het woeden van de honger!
- 11 In Sion hebben zij vrouwen verkracht, in de steden van Juda jonge vrouwen.
- 12 Vorsten zijn door hun hand opgehangen, de oudsten werd geen eer bewezen.
- 13 Jongemannen torsen de molensteen, jongens struikelen onder de houtlast.
- 14 De oudsten ontbreken bij de poort, jongemannen staken hun snarenspeel.
- 15 De vreugde van ons hart is opgehouden, onze reidans is in rouw veranderd.
- 16 Gevallen is de kroon van ons hoofd! Wee toch ons, dat wij zo gezondigd hebben!
- 17 Hierom is ons hart ziek, om deze dingen zijn onze ogen verduisterd:
- 18 vanwege de berg Sion, die een woestenij is, waar vossen op lopen.
- 19 U, HEERE, zetelt voor eeuwig! Uw troon is van generatie op generatie!
- 20 Waarom zou U ons voor altijd vergeten, zou U ons zo lange tijd verlaten?
- 21 HEERE, bekeer ons tot U, dan zullen wij bekeerd zijn! Vernieuw onze dagen als vanouds.
- 22 Want zou U ons geheel en al verwerpen? Zou U zozeer op ons vertoornd zijn?

Klaaglied 5 is een gebed.

Ditmaal is er geen acrostichon te bekennen of het moest zijn dat het aantal versregels gelijk is aan het aantal letters van het Hebreeuwse Alfabet. Maar goed dat is het dan ook.

Klaaglied 5 is een gebed. Door het gebed roept de bevolking van Juda en Israël zich bij God in herinnering. Klaagliederen 5:1 *Denk, HEERE, aan wat er met ons gebeurd is, aanschouw en zie onze smaad!* 'Kijk nou toch eens, zeggen zij. Ziet U niet hoe slecht het met ons gaat? Dit moet toch ook wat met U doen.' Iemand zal zich afvragen of wij God moeten vertellen hoe het met ons gaat? God weet toch alles. Hij ziet toch alles. Zeker, de HEERE ziet alles en weet alles, maar onze God wil gebeden zijn. Hij wil dat wij onze situatie aan Hem voorleggen en Zijn hulp inroepen. De HEERE komt liever niet ongenodigd. Dat levert meestal ook niet zulke verkwikkelijke toestanden op. Je kunt niet zomaar elk oud vrouwtje naar de overkant van de weg brengen. Misschien wilde ze helemaal niet oversteken. Maar wanneer ze het vriendelijk aan u vraagt, zult u haar niet weigeren. Zo is het met God ook. Zelfs maatschappelijk werk doet een onderzoek naar de hulpvraag en de motivatie van de client. Het is niet zo gek dat de HEERE wacht tot wij persoonlijk een beroep op Hem doen. Wie in nood verkeert en niet bidt, maar foetert dat de HEERE toch ook wel ziet hoe hij er aan toe is, is opstandig. Zo iemand weigert nog steeds om zijn knieën te buigen. God zou dit en dat aan hem verplicht zijn. De HEERE is helemaal niets aan ons verplicht. Eerder is het tegenovergestelde het geval.

Als er een ding is wat de HEERE aan Zijn volk wil leren is het nederigheid. Het is vervelend dat *nederigheid* vermoedelijk alleen langs de weg van *vernedering* te bereiken is, maar, als dat zo is dan is het niet anders. Men voelt zich zeer vernederd. Klaagliederen 5:1 *aanschouw en zie onze smaad!*

Wanneer kan ik iemand aangeven voor smaad of laster?

Het land, ons erfdeel is aan de vreemdeling toegefallen.

Bidden is goed en noodzakelijk omdat de HEERE dit wil. Bidden is ook goed omdat de gelovige mens de verbinding legt met de Allerhoogste. Op dat moment ben je als mens afgestemd op de juiste golflengte. Bidden helpt ook om te komen tot een gezonde zelfreflectie. De bidder is de eerste die hoort wat hij zelf zegt. En hij hoort het zichzelf zeggen. Niet alleen bidt Jeremia als verwoorder van het gebed van Israël tot God, maar hij heeft het direct ook over allerlei zaken die God aan Zijn volk heeft gegeven en die hun nu ontbreken. God antwoordt in de gebeden. Ook op die manier dat de bidder – die door het gebed in de dimensie van God betrokken is – zelf ook wel aanvoelt hoe hij er voor staat en wat er eventueel mis is. Het zijn als het ware de *verbondsbeloften* waar ruw een kras door heen gezet is. In het eerste deel van het gebed komt *de land-belofte* voorbij en in het tweede gedeelte *de volk-belofte*; oftewel dat God hen tot een groot volk zou maken. Beiden beloften heeft de HEERE aan Abraham gedaan. Genesis 17:4-8 *Wat Mij betreft, zie, Mijn verbond is met u! U zult vader worden van een menigte volken. U zult niet meer Abram heten, maar uw naam zal Abraham zijn, want Ik zal u vader van een menigte van volken maken. Ik zal u uitermate vruchtbaar maken: Ik zal u tot volken maken en er zullen koningen uit u voortkomen. Ik zal Mijn verbond maken tussen Mij, u en uw nageslacht na u, al hun generaties door, tot een eeuwig verbond, om voor u tot een God te zijn, en voor uw nageslacht na u. Ik zal aan u en uw nageslacht na u het land waar u vreemdeling bent, heel het land Kanaän, als eeuwig bezit geven. Ik zal hun tot een God zijn.* Beide beloften zijn in het Sinai-Verbond opgenomen. In de tijd vóór de val van Jeruzalem kon Juda deze beloften aanvinken als ‘aanwezig’, maar nu moet de bidder erkennen dat ze ontbreken. Wat er was, is er niet meer. Toen het er was betekende ‘het eigendom’, nu heeft men helemaal niets meer.

Ons erfelijk bezit is vervallen aan vreemden, onze huizen aan buitenlanders.

De schrijver gebruikt het woord *erfdeel*. Het woord *erfdeel* roept een wereld aan betekenissen op. Het verwijst naar een realiteit waarbij God de eigenaar is en blijft van het land Israël. God heeft aan elke stam en de stam aan elke familie een stukje land gegeven als eigendom. Dat is *het erfdeel van de HEERE* dat overgaat van ouders op kinderen. Een plek om te leven, om een huis neer te zetten en groente te verbouwen en misschien wat kleinvee te houden. Dat had men. Maar wat men bezat hebben anderen nu in bezit genomen. Dat moet de HEERE aanspreken. Het was Zijn land. Het is Gods land. Hij had het hun gegeven. Het hoorde bij het Verbond, de land-beloofte. De bidder hoort het zichzelf zeggen. Het hoorde bij het Verbond. Ja, maar het Verbond is verbroken. De volgende bede gaat nog een stap verder. Belangrijker dan land en een huis zijn de mensen, de vader en de moeder; het is de volk-beloofte. Weet de HEERE dat wel? Klaagliederen 5:3 *Wij zijn wezen zonder vader, onze moeders zijn als weduwen*. Misschien leven de vaders in ballingschap, maar vermoedelijk zijn ze dood. Feitelijk is het gezin – en wat daar nog van over is – bijzonder kwetsbaar. De kinderen die hier aan het woord zijn, hebben geen vader meer en hun moeder is weduwe. Nogal logisch zouden wij zeggen, ja maar realiseren wij ons wel hoe kwetsbaar ‘een vrouw alleen’ was in die situatie. Een vrouw die ook nog de zorg had voor haar kinderen? Ze kan feitelijk niet zorgen voor zichzelf en haar kinderen, want ze heeft helemaal niets meer. Ze is alles kwijt; haar man, haar huis, haar landje waarop ze wat verbouwen kon. Ze hebben niets meer. Hun land is bezet gebied. Het is van andere mensen, van buitenlanders. Die zeggen: ‘Dit land is van mij.’ Ze kunnen niet zomaar naar de bron om water te halen of naar het bos om hout te kappen. Ze moeten overal voor betalen. Klaagliederen 5:4 *Ons water drinken wij voor geld; ons hout komt tot ons voor een prijs*. Hoe komen ze aan geld in die situatie? Het betekent dat ze zichzelf moeten verhuren aan de buitenlanders om hun land te bewerken. Op die manier kunnen ze iets verdienen. Maar vraag niet hoe. Ze worden achter de broek gezeten. Ze moeten werken van de vroege morgen tot de late avond. Klaagliederen 5:5 *Wij worden op onze nek gezeten; wij zijn doodmoe, maar rust gunt men ons niet!* Het gaat om de periode van de val van Jeruzalem en daarna.

Wij worden op onze nek gezeten; wij zijn doodmoe, maar rust gunt men ons niet!

De schuld van de vorige generaties

Uit het beeld dat in Klaagliederen 5 geschetst wordt, komen de onderzoekers tot de conclusie dat het zou gaan om de periode van 586 -540 v Chr. Belangrijk element is dat er *vossen* in de geruïneerde stad rondlopen. Die vossen zijn er niet van de ene op de andere dag. Na verloop van tijd duiken ze op tussen de ruïnes. Het is een situatie waarin er geen landelijk bestuur meer is. De stadhouder is vermoord. Het volk dat bij hem was, is gevlucht naar Egypte. Babel zal zelf de touwtjes in handen genomen hebben en een bestuurslaag gezet hebben op het bezette gebied. In die zin roept het volgende vers vraagtekens op. Klaagliederen 5:6 *Egypte hebben wij de hand gegeven, en Assyrië, om met brood verzadigd te worden*. Het klinkt als een schuldbekentenis. Het werd – hun vaders inderdaad verweten door de HEERE, dat ze op andere volken hadden vertrouwd. Het is inderdaad uit de historie bekend dat Jeruzalem Assur te hulp riep tegen Syrië en Samaria. Ook van Egypte is bekend dat de koning van Jeruzalem steun had gezocht bij Egypte toen Jeruzalem belegerd werd. Volken zoals Egypte en Assur. Waar was het vertrouwen op God? Waarom zocht men geen steun bij de HEERE? Er was na de val van Jeruzalem feitelijk geen gezamenlijke

organisatie meer, geen koning. Ook had de bezetter gezorgd voor een behoorlijke verschuiving van groepen mensen uit allerlei volken. Veel Joden woonden in Babel en Assur, terwijl andere volken bezit genomen hadden van het land Israël. *'Verdeel en heers'* was het motto. Wat was er met hen gebeurd? Er was zo goed als niets meer van hen over. De land-beloofte lag helemaal op zijn gat. Weg erfdeel, weg eigendom, weg oogst. Weg voedsel. Alles wat ze eenmaal hadden gehad, is er niet meer. Het gaat om verbondsbeloftes. De dichter doet een beroep op Gods barmhartigheid. Hij geeft een indruk van de totale ellende waarin het volk van God zich bevindt. Zou de HEERE Zich niet ontfermen? Is de HEERE vergeten om barmhartig te zijn? Dat is natuurlijk de ene kant van het verhaal, maar er is onmiskenbaar ook een andere kant aan dit verhaal. De vraag: *'Hoe is het zo ver gekomen?'* Hoe kan het dat God met de rug naar het volk toegekeerd staat? Zou dat ook aan henzelf kunnen liggen? Men vraagt de HEERE om barmhartig om te zien naar Zijn volk. Heeft het volk op zijn beurt ook omgezien naar Zijn God? Men trekt Gods aandacht om Zich in te spannen voor Israël. Heeft Israël ook zoveel voor God gedaan? Heeft het God niet jaren, ja eeuwen laten praten. Heeft het volk zich in de loop van de geschiedenis niet meer en meer afgesloten voor de Allerhoogste. Heeft het volk de stem van God niet gesmoord in zijn eigen ongehoorzaamheid. Het gebed tot God helpt de gelovige mens om over zichzelf te reflecteren. En dan komt het hoge woord er uit: *Klaagliederen 5:7 Onze vaders hebben gezondigd; zij zijn er niet meer, en wij dragen hun ongerechtigheden.* Hoewel dit relatief is, is het wel juist. Op een gegeven moment is voor de HEERE een grens bereikt. Dan voert God het vonnis uit. Op dat moment zijn de generaties die het af lieten weten, gestorven. Het vonnis raakt hen niet. Het is de nieuwe generatie die de volle laag van Gods toorn over zich heen krijgt. Daar beklagt het volk zich over. Er is zelfs een spreekwoord dat in die tijd nogal opgeld doet. *'De vaders hebben onrijpe druiven gegeten en de tanden van de kinderen zijn ruw geworden.'* Het is via de profeet Ezechiël dat God laat weten aan dit spreekwoord een einde te maken. *Ezechiël 18:1-4 Het woord van de HEERE kwam tot mij: Wat is er met u dat u dit spreekwoord gebruikt over het land van Israël: De vaders eten onrijpe druiven, en de tanden van de kinderen worden stomp? Zo waar ik leef, spreekt de Heere HEERE, als u dit spreekwoord in Israël nog durft te gebruiken! Zie, alle mensenlevens behoren Mij toe. Zowel het leven van de vader als het leven van de zoon, die behoren Mij toe. De mens die zondigt, die zal sterven.* God roept ieder mens persoonlijk ter verantwoording. Ieder mens komt op die manier persoonlijk voor God te staan en hij of zij wordt afgerekend op het eigen handelen; zij het van bekering tot gehoorzaamheid of zonde tot overtreding en vonnis. Wie rechtvaardig handelt, zal leven.

Onze vaders hebben gezondigd; zij zijn er niet meer, en wij dragen hun ongerechtigheden.

De eigen schuld.

Van verschillende kanten wordt geprobeerd ons duidelijk te maken dat voor de oosterling *de schaamte* veel erger is dan *de schuld*. Voor de westerling – wij dus – zou *de schuld* het hoogst genoteerd staan als negatief feit, maar de mens die in het Midden Oosten is opgegroeid zou een veel groter probleem hebben met *schaamte*. Om die reden kent men niet alleen een term als *eerwraak*, maar men deinst er ook niet voor terug om zich daaraan schuldig te maken. Je voelt dit ook al direct in het begin van deze klaagzang: *aanschouw en zie onze smaad!* Voor het besef van de schrijver van Klaagliederen 5 en de mensen van Israël – namens wie hij het Woord tot God richt – is echter de dieper liggende achtergrond van *de schaamte, de schuld*. De schuld van de voorouders Klaagliederen 5:7 *Onze vaders hebben gezondigd; zij zijn er niet meer, en wij dragen hun ongerechtigheden*. We zouden de indruk kunnen krijgen dat men hier de schuld afschuift op het voorgeslacht, maar dat is niet waar. Verderop in het Klaaglied erkent men ook de eigen schuld. Feit is natuurlijk wel, dat het niet van de ene op de andere dag fout gegaan is. Er aan voorafging een eeuwenlange geschiedenis van toenemende afwending van God. Het is wel goed dat dit er uitkomt in dit gebed. God moet *hier* kijken en *dat* vooral ook zien. God moet dit doen en dat niet nalaten. Hij moet Zich ontfermen. Hij moet Zich het lot van Zijn volk aantrekken enz. enz. Maar het volk dan. Zouden wij ook iets *moeten*? Zou er bij ons ook wat moeten veranderen? Natuurlijk willen wij zo snel mogelijk van onze ellende verlost worden. Wij willen leven. Wij willen een huis en een land en een akker en dieren en voedsel enz. enz. We zijn misschien wel heel snel met onze excuses. Alles wat kan helpen om onze deplorabele toestand te verbeteren wordt ingezet. Hebben we dan niet echt spijt? Natuurlijk hebben we spijt. Zeker, maar we willen vooral en dat ook nog zo snel mogelijk de oude situatie terug toen het nog goed met ons ging.

In dit Klaaglied komt een ding aan het licht en dat is dat God de situatie niet zo snel verbetert. 70 jaar stond voor de ballingschap. In dat getal zit het getal 10 en 7 verborgen, twee getallen die staan voor de volheid. De volheid van Gods toorn in dit geval. Het gaat daarbij niet alleen om de hevigheid, maar ook om de tijd oftewel de duur van de straf. Het is niet zo dat er als het ware een oorzaak/gevolg-reactie getekend kan worden, maar duidelijk wordt wel uit Klaaglied 5 dat God Zijn volk aan het eind precies heeft, waar Hij hen hebben wil. Niet langer is hun eigen geluk het hoogste doel, maar God staat centraal in dit gebed. Alles loopt uit op de grote Naam van God en de diepe afhankelijkheid van Hem, de Allerhoogste. Het vermoeden lijkt gerechtvaardigd dat wanneer wij niet de straf van Gods Afwezigheid en vloek ervaren, wij Hem nooit de eerste plaats in ons leven zullen geven. Pas als alle ramen en deuren voor onszelf gesloten worden, kan het raam opengaan dat ons zicht geeft op God. Er is heel wat voor nodig om een narcistisch mens af te wenden van zichzelf en toe te wenden tot God. Maar zover is het nog niet. Men moet ook nog tot de eigen schuld geraken. Erkennen dat niet alleen de voorouders, maar ook zij zelf schuldig staan tegenover God.

Gevallen is de kroon van ons hoofd! Wee toch ons, dat wij zo gezondigd hebben!

Het volk, de mensen hebben geen leven.

De buurvölker die vroeger overheerst werden door Israël, hebben nu de overhand. De slaven van toen, zijn de heersers van nu. Het lastige van heer geworden slaven is dat er vaak een stuk rancune en chagrijn bij komt kijken. De behandeling van weleer zet de toon voor de manier waarop de nieuwe heersers hun ondergeschikten behandelen. Klaagliederen 5:8 *Knechten heersen over ons; er is niemand die ons aan hun hand ontrukkt.* Omdat Juda en Jeruzalem zich sterk verzet hebben tegen het grote Babel, zal Babel de slechte behandeling van dit onderworpen volk door de burens makkelijk door de vingers zien. Hadden ze het er niet zelf naar gemaakt? Er was met het volk Israël geen land mee te bezeilen. Altijd onrust, altijd opstand. Dat volk moest klein gehouden worden. Het leven was zwaar. Om te eten moest men weg uit de beschermende omgeving. Het was niet zonder risico om de tarwe van het 'eigen' land te halen. De Bedoeïenen zagen hun kans schoon. Die deden met hun kamelen snelle uitvallen naar het cultuurland. Het mooiste was wanneer anderen de oogst binnen brachten. Als alles klaar stond om te worden vervoerd vielen de woestijnbewoners aan en stalen de oogst onder de ogen van degenen die het met veel moeite hadden verzameld. Verzet bieden had weinig zin. Men liep gevaar voor eigen leven. Klaagliederen 5:9 *Met levensgevaar moeten wij ons brood halen vanwege het zwaard van de woestijn.* Het gevolg was dat ze er uit zagen als landarbeiders. Hun huid was zwaar verbrand en dan komen ze ook nog met lege handen thuis. Er is niets mis met hard werken, maar wel met zinloze arbeid. Voor wie sloven ze zich uit? Uiteindelijk gaat de opbrengst van het land naar dieven en rovers uit de woestijn. Ze hadden gewoon koorts van de honger. Klaagliederen 5:10 *Onze huid gloeit als een oven vanwege het woeden van de honger!*

Met levensgevaar moeten wij ons brood halen vanwege het zwaard van de woestijn. Onze huid gloeit als een oven.

Ze hadden geen leven. Alles brak hen bij de handen af. Geldt dat van hen. Het geldt nog meer van de vrouwen en de meisjes in Jeruzalem en omgeving. Die waren hun leven helemaal niet zeker. Buitengewoon bedreigend. Altijd op je hoede en dan gaat het al lang niet meer om de vraag of je wel volgens de laatste mode gekleed bent. Nee, het gaat over de vraag of je wel veilig over straat kunt. De persoonlijke integriteit wordt zwaar beschadigd. Voor hun gevoel zijn de vrouwen vogelvrij. Klaagliederen 5:11 *In Sion hebben zij vrouwen verkracht, in de steden van Juda jonge vrouwen.* Wie nog iets voorstelde bij het volk, wordt zwaar onderuit geschouffeld. Men lijkt een zeker behagen te koesteren om de notabelen van weleer te grazen te nemen. Die mensen zijn hun leven niet zeker. Niet alleen vinden de inwoners van het land – en wat daar van over is – geen ruimte om zichzelf van voedsel te voorzien, zodat ze kunnen leven. Hun leven wordt ook gewoon bedreigd. Klaagliederen 5:12 *Vorsten zijn door hun hand opgehangen, de oudsten werd geen eer bewezen.* Maar is er dan helemaal niets; Is er geen nieuwe generatie? Waar zijn de jongens en de meisjes. Dacht u dat die verder een normaal leven zouden leiden? En dat terwijl ieder ander wordt gemolesteerd? Jongeren hebben geen tijd voor zichzelf.

Ze worden waar mogelijk ingezet. Ze moeten mee doen. Alle hands aan dek. En dan zie je dat ze ook nog veel te zwaar belast worden. Ze vragen van jongens om molenstenen te dragen; de stenen die spreekwoordelijk staan voor zwaargewicht. En als ze niet bij een molen aan het werk zijn, dan zijn ze wel met hout in de weer. Maar wat ze ook doen het is altijd zwaar; te zwaar. Ze worden overbelast. Hun jonge leven knakt in de knop als ze niet uitkijken. Klaagliederen 5:13 *Jongemannen torsen de molensteen, jongens struikelen onder de houtlast.*

In Sion hebben zij vrouwen verkracht.

Vorsten zijn door hun hand opgehangen. Jongemannen torsen de molensteen.

Het volk kent geen vreugde meer.

Er is in geen enkel opzicht sprake van een normaal leven. Ook niet in de stad. In de poort waar normaal de oudsten bij elkaar zitten om de mensen met een rechtsvraag verder te helpen. Daar zit helemaal niemand. De oudsten – de wijze mensen – zijn verdwenen uit de poort. Klaagliederen 5:14 *De oudsten ontbreken bij de poort, jongemannen staken hun snarenspeel.* Er valt weinig plezier meer te beleven in de gebieden waar je mondjesmaat nog wat oorspronkelijke bewoners kunt treffen. Jongens en meisjes houden van muziek. Met de instrumenten die ze rijk zijn maken ze liedjes en zingen samen. ‘Zongen’ zult u bedoelen. Er is geen enkele jongere die zich bezig kan houden met muziek maken. Er is geen tijd voor hobby’s. Gesteld dat het mogelijk zou zijn om te zingen – omdat er tijd is en de instrumenten er zouden zijn – dan ontbreekt het gewoon aan vreugde. Jonge mensen hebben helemaal geen zin in het maken van muziek. Ze missen de levenslust en de vreugde om dat te doen. De meisjes staan er om bekend dat ze elk vrolijk moment uitbuiten om met een groepje een reidans te vormen. Zingen en dansen, dat was hun lust en hun leven. Maar het lijkt wel volstrekt tot het verleden te behoren. Je ziet niemand zingen of dansen. Klaagliederen 5:15 *De vreugde van ons hart is opgehouden, onze reidans is in rouw veranderd.*

Jongemannen staken hun snarenspeel. De vreugde van ons hart is opgehouden onze reidans is in rouw veranderd.

In het begin was er het gemis van God. Waar was God? De verbondsbelofte van het land stond op de tocht. Maar niet alleen de belofte van een eigen land behoorde tot het verleden, maar ook de belofte van volk. Het volk – de mensen – hadden het bijzonder zwaar. Niet alleen hadden ze bijna niets meer. Maar ze waren ook nergens meer. Er was niet alleen gebrek aan blijdschap en muziek, maar het volk werd concreet aan alle kanten bedreigd met de dood. Wie een woord zoekt waarin alles wordt samengevat die kan denken aan *de kroon*, oftewel de koning. Die had de leiding. Die beschermde hun

leven. Jeremia 13:18 *Zeg tegen de koning en tegen de koningin-moeder: Verneder u, ga op de laagste plaats zitten, want wat op uw hoofd is, uw sierlijke kroon, is neergevallen.* De kroon – metafoor voor het koningschap – is gevallen. Klaagliederen 5:16 *Gevallen is de kroon van ons hoofd!* Met de beide beloften van *land en volk* komt men bij de HEERE. Het was toch het Verbond dat Hij met hen had gesloten. Men was aan het bidden. Men zat op de golflengte van het geloof. Men voelde zelf ook wel aan waar het aan schortte. Het verbond was gesloten op grond van de tien geboden. Exodus 34 God had deze toezegging van land en volk gedaan, maar wel aan een voorwaarde verbonden. Mits het volk Hem zou gehoorzamen. Van dat laatste was niet zoveel terecht gekomen. Men heeft elke dag te maken met de gevolgen van de verbondsbreuk. Dat gold niet alleen van de voorouders, maar dat nemen ze ook zelf voor hun rekening. Klaagliederen 5:16 *Gevallen is de kroon van ons hoofd! Wee toch ons, dat wij zo gezondigd hebben!*

Gevallen is de kroon van ons hoofd! Wee toch ons, dat wij zo gezondigd hebben!

Sion is een woestijn

Daar is de HEERE. Daar zijn de verbondsbeloftes. De zegen voor land en volk is omgekeerd in de vloek, vanwege de ongehoorzaamheid en de zonde van Israël en Juda. Het is een gebed. En het gebed wordt uitgesproken door het volk. Hij is de *wij* en de *ons* van de gezamenlijkheid. Niets solidair in de schuld of iets van die orde. Het is gewoon: *'Wij hebben gezondigd.'* Iedereen heeft zich schuldig gemaakt tegenover de Allerhoogste, niemand uitgezonderd. Het volk verkeert nog steeds binnen de 70 jaar van het vonnis van de ballingschap. Deze 70 jaar houden op in 539 v Chr. Op dat moment is koning Cyrus van Perzië aan de macht en hij besluit aan de Joden *het recht op terugkeer* te schenken. Dat is het moment waarop de kansen keren. Het is ook het moment waarop de hoop op verandering en verbetering vorm krijgt. Zover komt het in het 5de Klaaglied niet. Nog niet. Het is kommer en kwel. Men heeft niets en men is niets. Alles van *land en volk* is tot het minimum teruggebracht. Voor ons gelovigen is het een weinig verkieslijke situatie. Het is de *verlegenheid* van deze situatie die een *gelegenheid* kan worden. Want ze zijn helemaal gericht op de HEERE. Hun hart staat goed afgesteld. Hun oog staat goed gericht. Hun handen staan goed. Heel hun doen en denken en hopen, alles is gefocust op de HEERE. Ze denken slecht van zichzelf. Het zal een ideale uitgangspositie blijken te zijn om echt open te staan voor God. Ook zijn ze zich er heel goed van doordrongen dat ze totaal afhankelijk zijn van God. Hier zien we nu de mens die ditmaal niet inziet over zichzelf, over zijn bezit of over zijn leven. We zien de mens die maar één belang heeft, één hoop, één gebed en dat is dat God tot Zijn eer mag komen. Klaagliederen 5:17,18 *Hierom is ons hart ziek, om deze dingen zijn onze ogen verduisterd: vanwege de berg Sion, die een woestijn is, waar vossen op lopen, U, HEERE, zetelt voor eeuwig! Uw troon is van generatie op generatie.* Men zou uit het gebed mogelijk de indruk kunnen krijgen, dat het volk inziet over zichzelf, over het land en de mensen, maar dat is niet juist. Natuurlijk het gaat niet goed met de nakomelingen van Abraham en Izaäk en Jakob.

Dat is duidelijk. Maar dat is het ergste niet. Het ergste is dat het met God niet goed gaat. Daar huilen ze om. Dat de plaats waar de HEERE troont, Sion, een ruïne is.

Hierom is ons hart ziek, vanwege de berg Sion, die een woestenij is, waar vossen op lopen.

Gods troon staat vast; nu de mens nog.

Neemt niet weg dat God regeert. God is niet afhankelijk van menselijk bouwsels of natuurlijke bergen om op te wonen. Klaagliederen 5:19 *U, HEERE, zetelt voor eeuwig! Uw troon is van generatie op generatie.* Alleen al hun eigen toestand en de geschiedenis van Israël levert het bewijs van Gods regering. Is Hij het niet die dit vonnis afkondigde? Hij heeft het ook uitgevoerd. De HEERE heeft er persoonlijk zorg voor gedragen dat Nebukadrezar, de koning van Babel het vonnis uitvoerde. God regeert. De God van Israël heeft alle macht in hemel en op aarde. Hoe stond God nu tegenover Zijn volk? Als ze afgaan op hun omstandigheden staat het er niet best voor. Ze hebben niets en ze zijn teruggebracht tot het absolute minimum van bestaan. Er is geen vrijheid, geen veiligheid; ze hebben geen leven. Zou dit altijd maar zo doorgaan? De tijd die maar duurt en duurt, maakt het lijden extra zwaar. Komt daar nu nooit een einde aan? Ze vragen het aan de HEERE. Hij is de enige Die iets kan veranderen aan hun situatie. Hij heeft hen in ellende gebracht. Hij is het ook die hen kan redden. Klaagliederen 5:20 *Waarom zou U ons voor altijd vergeten, zou U ons zo lange tijd verlaten? Waarom zou God zo iets doen? Misschien ziet de HEERE het niet meer met hen zitten. Hij had hen alles gegeven. Alles wat ze hadden en alles wat ze waren, hadden ze aan God te danken. En zij? Zij hadden zich van God afgekeerd. Stank voor dank. Dat is het tweede probleem. Het eerste is: 'Hoe staat God tegenover Zijn volk?' Het tweede probleem is: 'Hoe staat het volk tegenover de HEERE?' Ze zijn schuldbevestigd.*

U, HEERE, zetelt voor eeuwig! Uw troon is van generatie op generatie.

Misschien lopen ze over van berouw en huilen ze elke dag hun wangen nat van spijt. Maar de grote vraag is: 'Gaan ze het beter doen?' Is er echt een verandering bij de mens mogelijk. Is het niet slechts een voornemen tot het goede? Dat is dan nog wel weer wat anders dan het echt beter gaan doen. Wat is het woord *bekering* waard, als de mens al gauw weer in de oude paden verzandt. Een ding is duidelijk geworden uit de geschiedenis van Israël. Er moet wel iets gebeuren. Zo gaat het niet. Zou God Zich over Zijn volk ontfermen? Zou Hij hen geven wat nodig is om God te vertrouwen en te volgen? Niet alleen de HEERE is Zich daarvan bewust. De mensen net zo goed. De HEERE belooft *een Nieuw Verbond* met hen te sluiten en hen een ander hart te geven. Jeremia 31 Daarvan zullen ze het moeten hebben. Een ander hart, een nieuwe Geest in hun binnenste. Ook het volk ziet dit wel in. Ze kunnen van alles zeggen en het nog zo goed bedoelen, maar er moet echt structureel iets veranderen in hun lijf en in hun ziel. Dat begrijpen ze maar al te goed. Sterker, dat zeggen ze ook. Klaagliederen 5:21 *HEERE, bekeer ons tot U, dan zullen wij bekeerd zijn! Vernieuw onze dagen als vanouds.* God moet het doen. Wat je hier ziet is toch niet meer en niet minder dan een totale afhankelijkheid van de goedheid en de kracht van de HEERE. Zij willen wel, maar ze kunnen het niet zelf. Het komt er in ieder geval niet van. Ze begrijpen het maar al te goed: God moet het doen. Hier schuilt mogelijk een gevaar van gelatenheid: De mens die zelf geen actie onderneemt 'want God moet het doen'. Het mag duidelijk zijn dat dit niet de juiste beleving is. Het feit dat God de dragende kracht van onze redding is, betekent niet dat wij persoonlijk tot inactiviteit gedoemd zouden zijn. De realiteit is anders. Wij moeten – volgens de apostel Paulus 'willen en werken met vrezen en beven' - terwijl het uiteindelijk God is die ons in al deze dingen draagt. Filippenzen 2:12,13 *Daarom, mijn geliefden, zoals u altijd gehoorzaam geweest bent, niet alleen zoals in mijn aanwezigheid, maar nu veelmeer in mijn afwezigheid, werk aan uw eigen zaligheid met vrees en beven, want het is God, Die in u werkt zowel het willen als het werken, naar Zijn welbehagen.* Wij moeten ons inzetten voor ons eigen behouden alsof alles van ons afhangt, maar wanneer we in Gods redding delen zullen we tot het besef komen dat Hij ons alles gaf, wat nodig was. God moet ons de wil en de geestkracht geven. God Zelf moet hun hart veranderen zodat we voortaan gaan leven in ontzag voor de HEERE en in gehoorzaamheid aan Hem. Behalve die verandering van hun binnenste, willen ze natuurlijk ook de uiterlijke zaken graag anders zien. Ze willen het land terug en de stad en de tempel en de troon; de beloften van het Oude Verbond. Daar vragen ze dan ook om. En als we het Nieuwe Verbond goed begrijpen zit dat er allemaal in begrepen; het land en de stad en de tempel en de troon. Jeremia 31

HEERE, bekeer ons tot U, dan zullen wij bekeerd zijn! Vernieuw onze dagen als vanouds.

Helemaal afhankelijk van Gods genade: Jezus.

Toch eindigt het Klaaglied niet met het uitspreken van dit besef en deze diepe wens bij het volk om – door God veranderd – in een andere betere relatie met Hem te leven. Het Klaaglied eindigt bij een bange vraag of God hen misschien helemaal verworpen heeft. Feitelijk zien ze namelijk nog geen enkel teken van hoop. Het is hartje winter – bij wijze van spreken – er is nog niets van een nieuwe lente te zien. Ze

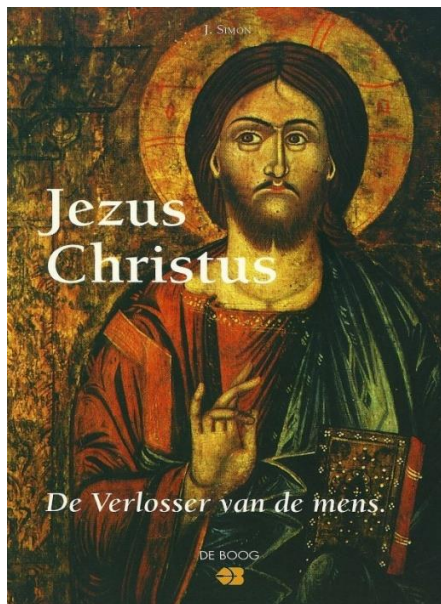
kunnen niet anders dan stem geven aan hun bange zorg. Klaagliederen 5:22 *Want zou U ons geheel en al verwerpen? Zou U zozeer op ons vertoornd zijn?* Het wordt uitgesproken als feit, meer dan als angst of vermoeden. Toch is het goed dat Klaagliederen eindigt zoals het eindigt. Niet alleen 'omdat het een Bijbelboek is dat eindigt en Gods Woord altijd goed is', maar het is ook goed omdat deze harts-gesteldheid voor de mens de allerbeste en allermooiste harstgesteldheid is. Wij nomen het – ouderwets gezegd – *de vreze des HEEREN*. Het ontzag voor onze God. Het besef dat we voor ons eeuwig wel en wee van Hem afhankelijk zijn. Op zo'n moment beseffen we dat we het volledig verbruid hebben en totaal geen recht op redding kunnen claimen. Onzeker zijn we of die redding er wel komt, omdat we ons zo slecht gedragen hebben. We zijn helemaal afhankelijk van Gods barmhartigheid en genade. Iemand zal vragen of dit nu wel zo'n ideale positie voor de mens is om voor de vraag te staan 'of je nu verworpen bent of uitverkoren?' Hoewel sommigen dit een weinig ideale positie vinden, blijkt de Heere Jezus ons ook in deze positie te zetten. Om een voorbeeld te geven: De leerlingen voelen zich trots en blij dat ze demonen hebben uitgeworpen, maar Jezus zegt dat ze beter ergens anders blij mee kunnen zijn: 'dat is dat hun namen opgeschreven staan in de hemel'. Met andere woorden. Jezus laat hen zich focussen op hun uitverkiezing. Lucas 10:17-20 *De zeventig zijn teruggekeerd met blijdschap en zeiden: Heere, zelfs de demonen zijn in Uw Naam aan ons onderworpen. Hij zei tegen hen: Ik zag de satan als een bliksem uit de hemel vallen. Zie, Ik geef u de macht om op slangen en schorpioenen te trappen en de macht over alle kracht van de vijand; en niets zal u schade toebrengen. Verblijd u echter niet daarover dat de geesten aan u onderworpen zijn, maar verblijd u erover dat uw namen opgeschreven zijn in de hemel.* Ook in het Evangelie volgens Mattheus wijst de Heere erop dat we niet moeten onderschatten wat er allemaal nodig is, om Gods Koninkrijk binnen te gaan. Mattheus 7:13,14 *Ga binnen door de nauwe poort, want wijd is de poort en breed is de weg die naar het verderf leidt, en velen zijn er die daardoor naar binnen gaan; maar de poort is nauw en de weg is smal die naar het leven leidt, en weinigen zijn er die hem vinden.*

Ga binnen door de nauwe poort.

Helemaal afhankelijk van Gods genade, al is de eigen verantwoordelijkheid daarbij inbegrepen: Paulus. Hoewel we bij de Heere Jezus onze positie innemen bij de laatste ernst van de uitverkiezing, wekt de apostel Paulus de indruk dat hij ook persoonlijk op zijn *qui-vive* moet blijven. Het is – voor het gevoel van

de apostel – zeker geen gelopen race. Het is geen vanzelfsprekendheid dat hij deel krijgt aan de dingen van Gods Koninkrijk. Hij wil gefocust blijven. 1 Korintiërs 9:24-27 *Weet u niet dat zij die in de renbaan lopen, allen wel lopen, maar dat slechts één de prijs ontvangt? Loop dan zo dat u die verkrijgt. En iedereen die aan een wedstrijd deelneemt, beheerst zich in alles. Zij nu doen dat om een vergankelijke krans te ontvangen, maar wij om een onvergankelijke te ontvangen. Ik loop daarom niet zonder duidelijk doel en ik vecht zó met de vuist dat ik niet maar wat in de lucht sla. Maar ik oefen mijn lichaam op harde wijze en maak het dienstbaar, opdat ik niet misschien, na anderen gepredikt te hebben, zelf verwerpelijk word.* Voor Paulus is de redding van schuld en dood door de Heere Jezus Christus niet alleen het begin, maar ook het einde in de zin van de meest beslissende gebeurtenis in het leven van een gelovig mens. Titus 3:3-7 *Want ook wij waren voorheen onverstandig, ongehoorzaam, dwalend, verslaafd aan allerlei begeerten en hartstochten, levend in slechtheid en afgunst, hatelijk en elkaar hatend. Maar toen de goedertierenheid van God, onze Zaligmaker, en Zijn liefde tot de mensen verschenen is, maakte Hij ons zalig, niet op grond van de werken van rechtvaardigheid die wij gedaan hadden, maar vanwege Zijn barmhartigheid, door het bad van de wedergeboorte en de vernieuwing door de Heilige Geest. Die heeft Hij in rijke mate over ons uitgegoten door Jezus Christus, onze Zaligmaker, opdat wij, gerechtvaardigd door Zijn genade, erfgenamen zouden worden, overeenkomstig de hoop van het eeuwige leven.* De apostel heeft de gave om over het goede nieuws van het Evangelie vrij en in verschillende bewoordingen te spreken. Hoewel hij telkens andere begrippen gebruikt, komt het toch op hetzelfde neer. Wij zijn gered uit een compleet verloren situatie van schuld en dood. Dat moeten we nooit vergeten. Romeinen 3:21-26 *Maar nu is zonder de wet gerechtigheid van God geopenbaard, waarvan door de Wet en de Profeten is getuigd: namelijk gerechtigheid van God door het geloof in Jezus Christus, tot allen en over allen die geloven, want er is geen onderscheid. Want allen hebben gezondigd en missen de heerlijkheid van God, en worden om niet gerechtvaardigd door Zijn genade, door de verlossing in Christus Jezus. Hem heeft God openlijk aangewezen als middel tot verzoening, door het geloof in Zijn bloed. Dit was om Zijn rechtvaardigheid te bewijzen vanwege het voorbijgaan aan de zonden die eertijds hadden plaatsgevonden onder de verdraagzaamheid van God. Hij deed dit om Zijn rechtvaardigheid te bewijzen nu in deze tijd, zodat Hijzelf rechtvaardig is én rechtvaardigt degene die uit het geloof in Jezus is.*

en worden om niet gerechtvaardigd door de verlossing in Christus Jezus.

De essentie van het bestaan

Een van de problemen die wij hebben om gefocust te blijven op dit meest beslissende moment, is het gegeven dat de meeste mensen in onze omgeving andere zaken belangrijker vinden. Het vergt van een gelovig mens een zekere brutaliteit om het altijd over de essentie van het bestaan te willen hebben. Brutaliteit omdat je – onbedoeld – als het ware binnendringt in een heel andere manier van denken. Het voelt als obstructie wanneer je aankomt met dood en schuld en vrijspraak. De Heere Jezus kan dat heel goed en doet dat ook. Hij doorbreekt de grenzen op dit punt. Een voorbeeld. Er komt iemand bij Jezus en die man vraagt aan de Heere om tussen zijn broer en hem een erfeniskwestie op te lossen. Is dit belangrijk of niet, een erfeniskwestie? Je zou de mensen niet de kost geven die zich er druk over maken. Een van de oorzaken is het feit dat het inderdaad lastig is om een erfenis eerlijk te verdelen. Het gaat maar om geld. Maar – zouden wij zeggen – het gaat ook om eerlijkheid en recht. Het is toch niet eerlijk wanneer de een te veel en de ander van de weeromstuit te weinig krijgt. Toch voelt de Heere er helemaal niets voor om als een soort van rechter op te treden. Met die woorden zet hij de persoon voor de ultieme beslissing die in zijn leven gevallen is. Lucas 12:13-15 *En iemand uit de menigte zei tegen Hem: Meester, zeg tegen mijn broer dat hij de erfenis met mij moet delen. Maar Hij zei tegen hem: Mens, wie heeft Mij tot rechter of verdeler van een erfenis over u aangesteld? En Hij zei tegen hen: Kijk uit en wees op uw hoede voor de hebzucht. Immers, al heeft iemand overvloed, zijn leven behoort niet tot zijn bezit.* De Heere zegt: ‘Wat heb je aan al dat geld als je dood gaat.’ Om duidelijk te maken wat Hij bedoelt vertelt de Heere vervolgens een gelijkenis. Lucas 12:16-21 *En Hij zei tot hen een gelijkenis en sprak: Het land van een rijke man had veel opgebracht. En hij overlegde bij zichzelf en zei: Wat zal ik doen? Want ik heb geen ruimte om mijn vruchten op te slaan. En hij zei: Dit zal ik doen: ik zal mijn schuren afbreken en grotere bouwen en ik zal daarin al mijn koren en al mijn goederen opslaan. En ik zal tegen mijn ziel zeggen: Ziel, u hebt veel goederen liggen voor veel jaren. Neem rust, eet, drink en wees vrolijk. Maar God zei tegen hem: Dwaas! In deze nacht zal men uw ziel van u opeisen; en wat u gereedgemaakt hebt, voor wie zal het zijn? Zo is het met hem die voor zichzelf schatten verzamelt en niet rijk is in God.* Laten we eerlijk zijn. Wij bewegen ons met ontelbare andere mensen binnen de kring van geluk. ‘Een erfenis ontvangen’ is verdrietig vanwege het overlijden, maar heeft ook een andere kant: Er valt u geld en goed in de schoot. Het hoeft niet veel te zijn om iemand toch een beetje gelukkig te maken. Ongelukkig wordt een persoon als een andere rechthebbende op een oneerlijke manier meer krijgt – of neemt – dan waar hij recht op heeft. Wij – die denken in termen van eerlijkheid en geluk – maken hier echt wel een punt van. Maar Jezus niet. De Heere Jezus beweegt zich in de kring waarin de laatste beslissing over iemand valt. En de Heere breekt zomaar – met zijn onderscheid tussen wat wezenlijk is en wat niet – binnen in de kring van geluk. ‘Hoe staat u eigenlijk tegenover God?’

Jezus vraagt: ‘Bent u rijk omdat u over veel geld beschikt of bent u rijk in God?’

Koning Hizkia met goede voornemens.

Velen – die voor zichzelf dit onderscheid van het beslissende moment zeer wezenlijk achten – vinden het moeilijk om de gedachtegang van anderen te doorbreken. Een voorbeeld uit de Bijbel. Het gaat over koning Hizkia. Koning Hizkia is ziek. Hij gaat sterven. Dat heeft de profeet Jesaja hem namens God verteld. Hizkia bevindt zich op die manier – misschien redelijk ver van de kring van geluk – maar hij is gefocust op de dingen die er werkelijk toedoen. Hij erkent zijn schuld. Ook heeft hij een groot ontzag voor God. Hij bidt tot God om genezing. Wanneer hem uiteindelijk die genezing ten deel valt wil hij aan zijn kinderen vertellen van Gods grootheid. Hizkia zingt tot Gods eer. Jesaja 38:16-20 *Heere, bij deze dingen leeft men, en in al deze dingen is het leven van mijn geest. Want U hebt mij gezond gemaakt en mij genezen. Zie, tot vrede is de bitterheid voor mij bitter geweest, want Ú hebt mijn ziel lieflijk omhelsd, van het graf van de ontbinding vandaan gehaald. Want U hebt al mijn zonden achter Uw rug geworpen. Immers, het graf zal U niet loven, de dood U niet prijzen; wie in de kuil neerdalen, zullen op Uw waarheid niet hopen. De levende, de levende, die zal U loven, zoals ik vandaag. De vader zal zijn kinderen met Uw waarheid bekendmaken. De HEERE was er om mij te verlossen. Daarom zullen wij mijn snarenspeel doen klinken, al de dagen van ons leven, in het huis van de HEERE.* Wat is Hizkia dankbaar. Hij kan wel zingen van blijdschap. Maar dan komt een delegatie uit Babel. Die mensen komen de koning feliciteren met zijn herstel. Geen woord over God. Weg is het ultieme moment van de redding van de dood en de schuld. ‘Wat hebt u die mensen nou laten zien?’, vroeg Jesaja. Al de schatten die hij had opgeslagen in het paleis. Lastig is dat. Die mensen hebben helemaal geen dimensie voor geloof. Die denken alleen in termen van materiele rijkdom. Het is zo’n valkuil om de medemens precies te laten zien wat hij zelf op het oog heeft. Wie durft zo’n gedachtegang van geluk te doorbreken en te zeggen: ‘De HEERE, de God van Israël heeft mij gered van dood en schuld. Jesaja 39:4 *Jesaja zei: Wat hebben zij in uw huis gezien? Hizkia zei: Zij hebben alles gezien wat er in mijn huis is. Er is niets in mijn schatkamers wat ik hun niet heb laten zien.* Wat zijn we vaak ‘een mens met twee gezichten’. Om die reden is het goed, zo niet beter, dat het Klaaglied eindigt in mineur. Wij zijn op ons best als we er beroerd aan toe zijn. ‘Het laatste hemd heeft geen zakken.’ We kunnen niets van onze aardse rijkdom meenemen. Het zal er om spannen of we rijk zijn in de HEERE. Alles hangt af van hoe God tegenover ons staat.

Want zou U ons geheel en al verwerpen? Zou U zozeer op ons vertoornd zijn?

